

ВІДОБРАЖЕННЯ ТЕМИ ЕКОЛОГІЇ У СТВОРЕННІ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО ЕКОКУЛЬТУРНОГО ПЛАКАТУ

Савдід Альона Вікторівна

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Анотація. У творчій політиці проблеми екології завжди знаходилися в центрі уваги. Акції, що проводяться на захист довкілля, виявилися напрочуд популярними і привабливими серед молоді і залучають до участі в них студентів-графічних дизайнерів з усієї України.

Ключові слова: екологія, графічний дизайн, плакат, екокультурний проект, захист довкілля.

Графічний дизайн, як жоден із напрямків дизайнерської діяльності, пов'язаний із візуалізацією подій і явищ. Саме через це він несе колосальний потенціал щодо масового екологічного виховання. Впливовість графічних творів вже давно не викликає сумнівів, а серед них поза конкуренцією в царині дієвості візуальних повідомлень залишається мистецтво плакату. Зупинимось на явищі екологічного плакату докладніше.

Йтиметься переважно про досягнення саме вітчизняного плакату на терені екологічного просвітництва. Сучасна школа української «промислової графіки» разом із плакатним мистецтвом у її складі формувалася переважно у 60–80-ті роки минулого століття. Її розвитку і становленню сприяла ідеологічна відлига в свідомості творців і територіальна наближеність до мистецтва польського плакату, яке на той час знаходилося на небаченому підйомі. Молодим тоді дизайнерам-графікам В. Лесняку, О. Векленку, О. Бляхеру, В. Шевченку, В. Шості, Д. Шмелькову та ін. вдалося знайти власну змістовну мову, стиль і виразність в своїх творах, що сприяло як становленню національної школи, так і виходу українського плакату «в світ» [1].

Очевидно, що школа тільки тоді стає школою, коли традиції наслідують і множать талановита молодь. Тут доречно додати, що Харківська школа графічного дизайну отримала єдину в своєму роді відзнаку і нагороду Академії Мистецтв України, саме «як школа», і не в останню чергу за досягнення в мистецтві плакату. Розвитку школи вже в нашому сторіччі сприяла співпраця дизайнерів-графіків із галереєю «Академія», в творчій політиці якої проблеми екології завжди знаходилися в центрі уваги. Акції, що проводились галереєю на захист довкілля, виявилися напрочуд популярними і привабливими серед молоді і залучали до участі в них студентів-графічних дизайнерів з усієї України.

Показовою є всесвітня плакатна акція DESIGN AGAINST FUR (дизайн проти хутра), що проводилася під егідою відомого міжнародного альянсу, до складу якого входять відомі діячі культури і актори, такі як Бріджит Бардо, Джейн Фонда, Ален Делон та інші. Метою цього конкурсу є формування у людства етичного ставлення до тварин, підвищення свідомості людей, позов до їхньої зростаючої байдужості і, кінець-кінцем, збереження життя тварин як у дикій природі, так і на звірофермах. Українські студенти і молоді дизайнери неодноразово ставали переможцями конкурсу, отримували дипломи, призи і нагороди різних рівнів, а глядач, і кожен, хто відвідав акцію, починав опановувати нову для нього думку: хутро – це не модно, а жорстоко і безглуздо (рис. 1).

У рамках широкомасштабного українського мистецького проекту «Екологічна весна» зазвичай відбувається низка подій природоохоронного кшталту. Його учасників хвилюють болючі питання:

- Чи пам'ятаємо ми про Чорнобиль?
- Чи зробило висновки з того людство світу і населення України особисто?
- Чи зросла екологічна свідомість наших громадян?

Акція розгалужена щодо використаного інструментарію. Анімаційні можливості сучасних технологій сприяють активізації сприйняття тих «уроків», що їх надають суспільству молоді дизайнери. Сюжети, освоєні плакатним мистецтвом і підсилені мультимедійними трейлерами та кліпами, поширюються на широке коло тем – від вміння

користуватися сміттєвим мішечком до проблем соціальної екології, екології культури і свідомості (рис. 2).

Рис. 1. Всесвітня плакатна акція DESIGN AGAINST FUR

Рис. 2. Мистецький проект «Екологічна весна»

Вивчаючи впливовість і дієвість плакатного мистецтва у сфері екології, його художні і соціальні можливості, сьогодні просто не можна обминути всесвітньо відому мистецьку акцію «4-й Блок». Відомий фестиваль дозволяє зрозуміти і засвоїти міжнародний досвід художнього осмислення екологічних проблем і донести його до можливо більшої кількості населення планети, – як митців, так і свідомих громадян.

Задум цього фестивалю став відгуком на найпотужнішу техногенну катастрофу ХХ сторіччя. Тоді, в 1986-му, Чорнобиль в водночас відкрив людству дуже просту істину: для екологічних лих немає залізних завес, як і не існує державних кордонів. Фестиваль «4-й Блок» народився у 1991 році, тобто через п'ять років після чорнобильської катастрофи, відзначивши таким чином її «похмурий» 5-річний ювілей. Його хрещеним батьком і засновником став відомий український дизайнер-графік О. Векленко. Для самого Олега «Чорнобиль» став доленосною подією, бо опинився він на «4-му Блоці» в числі перших героїв-ліквідаторів аварії на ЧАЕС. Прагнення звернути увагу світу до екологічного боку трагедії надихнули його на проведення широкомасштабної плакатної акції. Виставка-конкурс відразу привернула до себе увагу художників і дизайнерів з усіх континентів. У першому ж триєнале узяли участь дизайнери більш як з 15-ти країн світу. В той час і організатори, і учасники ще не підозрювали, що заснували найвідоміший у світі мистецтва екологічний проект, – Міжнародне триєнале екологічного плакату і графіки «4-й Блок». [1]

Кожні три роки у квітні фестиваль проводиться під егідою міжнародної ради національних організацій з графічного дизайну (IKOGRADA) і координаційного комітету міжнародних бієнале (IBCC). Колекції з найкращих творів «БЛОКУ» подорожують світом, а переглянули їх – мільйони. Саме завдяки мистецтву глядач усвідомлює, що екологія – це не політика, не економіка, навіть не географія, а драма, яку ми щоденно пишемо своїми вчинками.

Очевидно також: для сучасної України тема екології культури є сьогодні найактуальнішою. Без хоча б часткового вирішення її завдань ми не зможемо зрушити з місця. Сьогодні, коли українцям часто закидають про їхню залежність від культури російської, при цьому старанно намагаються у нас відібрати дійсно нашу культуру, нашу історію, традиції, і навіть наш архетип, важливим є не просто доказати нашу автентичність, але і самим розібратися в своїх коренях. На жаль, людська пам'ять нетривка, тому самоідентифікація в наш час потребує певних зусиль. Дієвість засобів графічного дизайну провокує пошук і одночасно допомагає його здійснити. Декілька років тому відомий дизайнер-графік В. Лесняк ініціював розлогий екокультурний проект, в якому б саме молоді люди зайнялися б цими пошуками [2].

Мета проекту – познайомити широкий загал з долями відомих і мало відомих видатних українців: діячів культури, науки, мистецтва, які внесли свою частку знань,

таланту, своє життя у розвиток і прогрес людства. Так народилася плакатна акція «Народжені в Україні». Завдяки творчим роботам молодих дизайнерів були заново відкриті сотні дійсно великих імен. Авторам проекту хотілося, щоби видатні імена, справи, обличчя, долі не залишили байдужими глядача, а знайшли відгук в наших серцях. Наведені тут приклади (рис. 3) розкривають і доволі ефектно презентують явище українського екокультурного плакату.

Рис. 3. Плакатна акція «Народжені в Україні»,
а – робота Алексенко Костянтина, б – робота Кузьмінської Ганни

Проект розвивається і багато подорожує. Його демонстрували в багатьох містах України від Сходу до Заходу і навіть в зоні АТО. Його бачили за кордоном, а в Польщі, колись сучасного європейського арт-плакату, взагалі розводили руками: не сподівалися, що представлені персонажі це дійсно ми, і раділи за нас, що маємо такий рівень плакатного мистецтва.

Список використаних джерел

1. Дизайнерська діяльність: екологічне проектування. Науково-методичне видання / В. О. Свірко, О. В. Бойчук, В. М. Голобородько, А. Л. Рубцов, О. В. Кардаш, О. В. Чемакіна. Київ : УкрНДІ ДЕ, 2016. 196 с.
2. Прищенко С., Антонович Є., Сенчук Т. Екоплакат як форма соціокультурних комунікацій. *Деміург: ідеї, технології, перспективи дизайну*. 2021. 4(2), С. 126–142.

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ СТАНУ ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТІВ ЗВО ПОЛТАВЩИНИ

Согоконь Олена Анатоліївна

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Анотація. У статті розглянуто шляхи покращення стану здоров'я студентів ЗВО Полтавщини. Зауважується, що основними факторами захворюваності студентів неінфекційними хворобами є низька рухова активність, надмірне харчування, нервово-емоційна перенапруга, шкідливі звички. Наголошується на необхідності ведення здорового способу життя кожною людиною: заняття фітнесом, раціональне харчування,